

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl samosoudcem Karlem Ulíkem ve věci

žalobkyně: **V. Z.**
narozena dne X, státní příslušnice Běloruské republiky
bytem X
zastoupena advokátem Mgr. Bc. Filipem Schmidtem, LL.M.
sídlem Španělská 770/2, Praha

proti
žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
sídlem Nad štolou 936/3, Praha

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 11. 2023, č. j. OAM-134/ZA-ZA11-ZA06-R2-2020,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 11. 2023, č. j. OAM-134/ZA-ZA11-ZA06-R2-2020, se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení částku ve výši 12 342 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jejího zástupce, Mgr. Bc. Filipa Schmidta, LL.M.

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. V této věci soud ruší rozhodnutí žalovaného, kterým žalobkyni neudělil mezinárodní ochranu v žádné z jejích forem. Žalovaný totiž založil své závěry na nedostatečných podkladech, neboť vyšel ze zpráv o zemi původu žalobkyně, které na její případ zcela nedopadaly.

Řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany

2. Ze správního spisu soud zjistil, že žalobkyně požádala o udělení mezinárodní ochrany poprvé dne 25. 6. 2017. Důvodem žádosti byla její obava z možného postihu ze strany běloruských státních orgánů kvůli její podpoře kandidátů A. Milinkeviče a A. Sannikaua v běloruských prezidentských volbách v letech 2006 a 2010.
3. O této žádosti rozhodl žalovaný rozhodnutím ze dne 13. 12. 2018, č. j. OAM-506/ZA-ZA11-ZA18-2017 (dále „první rozhodnutí“), tak, že jí mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále „zákon o azylu“), neudělil. Žalobu proti prvnímu rozhodnutí zamítl Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 27. 3. 2019, č. j. 52 Az 1/2019-21. Kasační stížnost pro nepřijatelnost odmítl Nejvyšší správní soud (dále „NSS“) usnesením ze dne 9. 1. 2020, č. j. 7 Azs 168/2019-33.
4. Žalobkyně poté dne 12. 2. 2020 požádala podruhé o udělení mezinárodní ochrany. K žádosti poskytla dne 17. 2. 2020 údaje, z nichž vyplývá, že: (i) je běloruské národnosti a má běloruské občanství; (ii) hovoří rusky; (iii) je pravoslavného vyznání; (iv) nebyla členkou politické strany, pouze v letech 2006 a 2010 podporovala prezidentské kandidáty Milinkeviče a Sannikaua; (v) od roku 2010 není politicky aktivní, účastní se diskuzí na sociálních sítích, poslouchá zprávy a mluví s přáteli o politice na Skypu; (vi) je rozvedená a má syna (roč. 1998), který slouží základní vojenskou službu v zemi původu; (vii) přicestovala v roce 2010 na pracovní vízum; (viii.) předchozí žádost o mezinárodní ochranu podala v roce 2017; (ix.) je zdravá a s ničím se neléčí. K důvodům opakované žádosti uvedla, že jsou stejné jako v předchozím řízení. Nicméně v roce 2018 a 2019 nastaly změny. Dle žalobkyně „[o]dposlouchávají lidi, kteří mluví po telefonu nebo na skypu a vyjadřují svůj názor a poté je pronásledují jako špióny.“ Žalobkyni nyní pronásledují jako Polku, protože babička a prababička byly polské národnosti. Při návratu nyní zabavují pasy na hranicích. Příbuzní žalobkyni říkali, že k nim chodí pracovníci policie a ptají se na ni. Pokud by se vrátila, tak by ji možná mučili a zavřeli do vězení. Policie uschovává jejich údaje a ví, koho pronásledovat. Týká se to lidí, kteří se do Běloruska delší dobu nevrátili. V roce 2018 Lukašenko podepsal zákon, podle kterého se na vracivší se lidi hledí jako na nepracující.
5. Při pohovoru žalobkyně mimo jiné dále uvedla, že byl přijat zákon o odposlouchávání komunikace (telefon, internet). Žalobkyni bylo její matkou, synem a kamarádkou sděleno, že je hledána místní policií. Syn jí sdělil, že je považována za vlastizrádkyni. Policie se o ni zajímá už od roku 2010 a opětovně ji hledala v letech 2018 a 2019. Je to kvůli podpoře Sannikaua a kvůli tomu, že pochází z rodiny s polskými kořeny – má být na ni nahlíženo jako na špiónku a podporovatelku katolictví. Měla by kvůli tomu omezena práva (zaměstnání, právní pomoc, sociální podpora). To jí sdělili známí a také to slyšela v roce 2018 z běloruských zpráv. Konkrétní problémy kvůli polské národnosti neuvedla. Známi jí sdělili, že v zemi původu existuje databáze hledaných a vycestovaných osob. Mezi nimi jsou

osoby jiné národnosti. I v současnosti policie uvádí, že ji hledá pro podporu (rozdávání letáků) Sannikaua. V České republice se účastnila demonstrace za svobodu Běloruska. Po návratu očekává zadržení na hranici. V ČR má přítele, Čecha, který ji pomáhá. Spolu nežijí.

6. Dále žalobkyně svou výpověď během pohovoru doplnila podáním ze dne 12. 2. 2020. V něm poukazovala na neutěšený stav dodržování lidských práv v zemi jejího původu.
7. Žalovaný do správního spisu založil zprávy shrnující stav v zemi původu žalobkyně, s nimiž se žalobkyně seznámila dne 17. 7. 2020. Současně předložila dokument „Potvrzení z archivu“ ze dne 23. 3. 2020. Jeho obsahem je potvrzení o zápisu v matriční knize z roku 1928. V následném vyjádření namítla, že většina podkladů zajištěných žalovaným jsou pro její řízení nepoužitelné z důvodu zastaralosti a irelevance k její situaci. Požádala o založení konkrétních přeložených zpráv, které tvoří zdroje „Informací OAMP“. Výslovně požádala o založení zprávy Freedom House (Bělorusko) ze dne 4. 3. 2020 a zprávy Ministerstva zahraničních věcí USA ze dne 11. 3. 2020, neboť její část předložená žalovaným se týká pouze romské problematiky. Zpráva českého Ministerstva zahraničních věcí pak potvrzuje pouze její obavy.
8. Žalovaný do správního spisu doplnil aktuálnější zprávy o situaci v zemi původu. Žalobkyně se k nim vyjádřila v podání ze dne 22. 7. 2021. V něm uvedla, že nově doložené zprávy potvrzují její obavy, neboť ohroženou skupinou jsou i účastníci demonstrací, a že je běžné mučení a nelidské zacházení. Poukázala na to, že režim A. Lukašenka se zaměřuje i na své odpůrce v zahraničí. V ČR po prezidentských volbách v Bělorusku začala aktivně podporovat opoziční hnutí žádající konec diktatury. Zároveň poukázala na vyjádření A. Lukašenka ze dne 10. 8. 2020, který výslovně zmínil ČR a v ní žijícím běloruským občanům vyhrožoval v souvislosti s organizací protestů proti výsledkům a průběhu prezidentských voleb v roce 2020. K tomuto vyjádření žalobkyně předložila mj. své fotografie při účasti na demonstraci na Malostranském náměstí a screenshot ze svého facebookového profilu.
9. Žalovaný dále do správního spisu založil screenshoty facebookového profilu žalobkyně (pod jménem „Volha Zh“) týkající se fotografií zachycujících žalobkyni dne 21. 4. 2021 při veřejném vyjádření podpory A. Navalnému.
10. Žalovaný rozhodnutím ze dne 27. 9. 2021, č. j. OAM-134/ZA-ZA11-ZA08-2020, označil žalobkyninu žádost o udělení mezinárodní ochrany za nepřipustnou podle § 10a odst. 1 písm. e) zákona o azylu a řízení o ní zastavil. Podle žalovaného žalobkyně neuvedla žádnou novou skutečnost, která by odůvodňovala opětovné meritorní posouzení její žádosti o udělení mezinárodní ochrany.
11. Toto rozhodnutí žalovaného zrušil Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 15. 11. 2022, č. j. 48 Az 19/2021-35. Žalovanému vyčetl, že se žalobkyní tvrzenými důvody pro udělení mezinárodní ochrany nezabýval v kontextu zhoršení situace v zemi původu po prezidentských volbách v roce 2020. Navíc žalovaný pochybil, pokud řízení o druhé žádosti zastavil, ačkoli žalobkyně tvrdila nové azylově relevantní skutečnosti (politické aktivity na území ČR a polský původ).
12. V dalším řízení se žalobkyně vyjádřila tak, že i žalovaným nově doplněná zpráva z července 2023 popisuje zhoršení situace v Bělorusku po prezidentských volbách v roce 2020. Její tvrzení je nutné zasadit do kontextu aktuálního dění, včetně dopadu války na Ukrajině. Přitom

rozsáhle citovala ze zprávy amerického ministerstva zahraničních věcí o stavu lidských práv v Bělorusku

za rok 2022. Zpráva má potvrzovat její obavy o perzekuci polské menšiny, odposlouchávání a kontroly sociálních sítí. Navíc dekret prezidenta ze dne 4. 9. 2023 znemožňuje obnovit si cestovní doklady mimo Bělorusko.

13. V záhlaví označeným rozhodnutím (dále „napadené rozhodnutí“) žalovaný rozhodl, že se žalobkyni mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona o azylu neuděluje. Předně žalovaný podotkl, že navzdory formální ochraně v ústavě běloruské státní orgány lidská práva nerespektují. Nicméně ke každé azylové žádosti je třeba přistupovat individuálně.

Žalobkyně přitom nesdělila, jak by se jí měly týkat jí tvrzené skutečnosti ohledně špatné situace v Bělorusku. Ve vztahu k důvodu pro udělení azylu podle § 12 písm. a) zákona o azylu žalovaný odkázal na své první rozhodnutí, v němž uzavřel, že žalobkyně nebyla ve své vlasti azylově relevantním způsobem pronásledována. V návaznosti na rozsudek č. j. 48 Az 19/2021-35 dále žalovaný posuzoval, zdali činnost žalobkyně v letech 2006 a 2010 nemůže s ohledem na situaci po prezidentských volbách v roce 2020 představovat skutečnosti svědčící o hrozícím pronásledování. Z Informace Odboru azylové a migrační politiky (dále „OAMP“) – *Bělorusko: Současná situace účastníků protestů proti výsledkům prezidentských voleb konaných v roce 2020* ze dne 17. 8. 2023 ale plyne, že běloruský režim se zaměřoval především na osoby, které se účastnily protestů proti výsledkům prezidentských voleb v roce 2020. To už se ale žalobkyně v zemi původu nenacházela. Tvrzení o jejím hledání policií má žalovaný za nepodložené. Žalovaný se zabýval i aktivitou žalobkyně na sociálních sítích a zde v ČR. První příspěvek žalobkyně zveřejnila až dne 11. 4. 2021 a poslední dne 5. 8. 2022. Neměla na něm celé své jméno ani vlastní

profilovou fotku. V dubnu 2021 se zúčastnila demonstrace na podporu A. Navalného. Na snímcích však má respirátor a na fotografii zblízka barvou rozmazaný obličej. Jinak žalobkyně sdílí fota z různých akcí a mítinků. Osobně ale nevystupuje, neprojevuje názor, dění

nekomentuje. Proto má žalovaný za krajně nepravděpodobné, že by se právě kvůli tomu měly běloruské státní orgány o žalobkyni zajímat. Tato činnost byla zjevně vykonávána s cílem

podpořit azylový příběh. Žalobkyni nelze považovat za aktivní odpůrkyni Lukašenkova režimu a války na Ukrajině. Proto je nepravděpodobné, že by její komunikaci běloruské státní orgány odposlouchávaly. Žalobkyně nemá polskou národnost a není katolička. V této souvislosti v Bělorusku nikdy problémy neměla. Ani to tak nemůže být důvodem pro udělení azylu.

Žalobkyni nic nebrání v návratu do vlasti. Na základě zjištěných informací nelze mít za to, že by se politické a občanské napětí v Bělorusku žalobkyně dotýkalo. Uvedené skutečnosti nejsou ani důvodem pro udělení doplňkové ochrany.

Obsah podání účastníků

14. Žalobkyně se domáhá zrušení napadeného rozhodnutí žalobou podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále „s. ř. s.“).
15. Úvodem namítá, že žalovaný porušil § 2 odst. 4, § 3, § 4 odst. 4 a § 50 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále „správní řád“), a § 12 písm. b), § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu.

16. Podle žalobkyně s ohledem na § 3 správního řádu napadené rozhodnutí neobstojí, jelikož žalovaný své závěry ohledně důvodnosti obav žalobkyně z pronásledování či vážné újmy postavil jen na domněnkách. Po vydání rozsudku č. j. 48 Az 19/2021-35 správní spis doplnil jen o jednu souhrnnou a poměrně obecnou informaci o aktuální situaci v Bělorusku. I ta ale potvrzuje zhoršení situace po prezidentských volbách v roce 2020. Žalovaný měl vycházet ze zdrojových zpráv, které tvrzení žalobkyně potvrzují. Hodnocení žalovaného neodpovídá skutečnému stavu. Žalobkyně se v řízení dovolávala především zprávy amerického ministerstva zahraničních věcí o stavu lidských práv v Bělorusku za rok 2022, která na mnoha místech potvrzuje, jak bezpečnostní složky postupují vůči všem skutečným i domnělým kritikům režimu. V rozporu s tvrzením žalovaného tato zpráva popisuje, jak Bělorusko ve velkém měřítku kontroluje komunikaci běžných občanů. Není pravdou, že by režim trestal jen neaktivnější odpůrce. O perzekucích účastníků protivládních protestů a odpůrců války na Ukrajině hovoří i další zprávy např. lidskoprávních organizací. V takto zásadně zhoršené situaci má proto žalobkyně důvod se obávat postupu režimu v případě návratu. Nejen že byla aktivní již v minulosti, ale svůj názor projevila i v ČR účastí na protivládních demonstracích a projevy na sociálních sítích.
17. Bělorusko se navíc v současnosti snaží monitorovat a postihovat občany žijící v zahraničí, o čemž svědčí přijetí dekretu prezidenta z 4. 9. 2023 znemožňujícího si obnovit cestovní doklady v cizině. Zpráva organizace *Human Rights Watch* (dále „HRW“) hovoří o nátlaku na navrátilce ze strany běloruských úřadů. To může s velkou pravděpodobností dopadat i na žalobkyni, která byla již před odchodem ze země v hledáčku úřadů pro podporu opozičního kandidáta a roky pobývá v ČR. Zde je nadále aktivní, názory neskrývá, její činnost je viditelná online a je zřejmě běloruskými úřady monitorována. Podklady dokládají i tvrzení ohledně perzekuce polské menšiny. Závěrem žalobkyně připomíná, že současný teroristický režim A. Lukašenka cíleně vystupuje a hrozí pronásledováním v případě návratu aktivistickým občanům žijícím v zahraničí. Lukašenko se přitom výslovně obracel i k protirežimním Bělorusům žijícím v ČR.
18. Žalovaný navrhuje, aby soud žalobu zamítl. V napadeném rozhodnutí dostal závaznému právnímu názoru rozsudku č. j. 48 Az 19/2021-35 a se všemi tvrzenými důvody pro udělení azylu se věcně vypořádal, a to i s ohledem na vývoj v Bělorusku po roce 2020. Následně žalovaný rekapituluje nosné části napadeného rozhodnutí (viz výše).
19. V replice žalobkyně jednak opakuje žalobní tvrzení a jednak žalovanému vytýká, že opomněl posoudit postavení žalobkyně jako uprchlíka *sur place* (obdobně viz rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2023, č. j. 45 Az 7/2023-29). Žalovaný měl zhodnotit, zda žalobkyně nebude pronásledována i za účast na demonstracích v ČR proti válce na Ukrajině, akcích na podporu ukrajinských uprchlíků, protirežimních demonstracích a za sdílení příspěvků proti běloruskému režimu.

Posouzení žaloby soudem

20. Soud ověřil, že žaloba včetně jejího doplnění byly podány včas (§ 32 odst. 1 zákona o azylu), osobou k tomu oprávněnou a splňují všechny formální náležitosti na ni kladené. Jde tedy o žalobu věcně projednatelnou.
21. Soud o žalobě rozhodl bez nařízení jednání, neboť shledal důvod pro zrušení napadeného rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s. K tomuto postupu soud přistoupil i přesto, že žalobkyně se projednání věci na ústním jednání domáhala. Soud však tímto rozsudkem žalobkyni plně vyhovuje a žalovaný s projednáním věci bez ústního jednání výslovně souhlasil (viz č. l. 19 soudního spisu). Zároveň by podle soudu ústní jednání nemohlo ve vztahu k námitkám, které projednal věcně, přinést nic nového. Související odůvodnění níže je založeno primárně na právním posouzení žalobkyní vznesených otázek, o nichž mohlo být rozhodnuto na základě skutečností plynoucích ze správního spisu. Účastníci měli možnost se k nim písemně vyjádřit a žalobkyní citované články a zprávy byly součástí správního spisu. Nadto výsledné posouzení těchto žalobních bodů nemohlo na výroku soudu vzhledem ke zrušovacímu důvodu ničeho změnit. Soud proto nepovažoval za nutné ústní jednání nařizovat (srov. k tomuto postupu rozsudek NSS ze dne 16. 9. 2024, č. j. 1 As 210/2023-57, odst. 27–29).
22. Dokazování soud neprováděl, protože všechny okolnosti rozhodné pro posouzení věci vyplývají z obsahu správního spisu (srov. rozsudek NSS ze dne 29. 1. 2009, č. j. 9 Afs 8/2008-117, č. 2383/2011 Sb. NSS).
23. Po přezkumu napadeného rozhodnutí soud dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
24. Žalobkyně v žalobě sice uznala, že se žalovaný řídil právním názorem soudu vysloveným v rozsudku č. j. 48 Az 19/2021-35 a že o její druhé žádosti rozhodl meritorně, nicméně žalovaný měl pochybit při objektivním posouzení informací o situaci v Bělorusku, a to v rozporu s § 3 správního řádu.
25. Již této námitce soud přisvědčil. Byť se žalobkyně mylí, že by po vydání rozsudku č. j. 48 Az 19/2021-35 žalovaný do spisu doplnil jen jednu souhrnnou informaci o aktuální politicko-lidskoprávní situaci v Bělorusku (viz další zprávy na č. l. 217–222 správního spisu), je pravdou, že žalovaný neshromáždil dostatek aktuálních podkladů, které by přílehavě vypovídaly o žalobkyní tvrzených důvodech pro udělení mezinárodní ochrany.
26. Soud připomíná, že řízení o mezinárodní ochraně je specifické tím, že je v něm často nutné rozhodovat za situace důkazní nouze (viz např. rozsudky NSS ze dne 26. 2. 2008, č. j. 2 Azs 100/2007-64, ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007-63, a ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003-89), že jde o prospektivní rozhodování (tj. posuzuje se odůvodněnost strachu z pronásledování či skutečné nebezpečí vážné újmy v budoucnu) a že nesprávné rozhodnutí má pro žadatele obzvláště závažné důsledky. Těmto specifickým řízení o mezinárodní ochraně odpovídá i standard a rozložení důkazního břemene, jež jsou vychýleny ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu (srov. např. rozsudky NSS ze dne 16. 7. 2015, č. j. 5 Azs 100/2014-63, a ze dne 3. 6. 2016, č. j. 5 Azs 50/2015-46).
27. Břemeno tvrzení stíhá v souladu s § 49a odst. 1 zákona o azylu žadatele o udělení mezinárodní ochrany. Břemeno důkazní je však již výrazněji rozloženo mezi žadatele a žalovaného. NSS vysvětlil, že „[p]rokazovat jednotlivá fakta je povinen primárně žadatel,

nicméně žalovaný je povinen zajistit k dané žádosti o mezinárodní ochranu maximální možné množství důkazů, a to jak těch, které vyvracejí tvrzení žadatele, tak těch, co je podporují. (viz rozsudek NSS ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008-70, č. 1749/2009 Sb. NSS).

28. Žalovaný je přitom povinen vycházet z podkladů náležité kvality, tedy informace o zemi původu použité ve věci mezinárodní ochrany musejí být v maximální možné míře (i) relevantní, (ii) důvěryhodné a vyvážené, (iii) aktuální a ověřené z různých zdrojů, a (iv) transparentní a dohledatelné. Zároveň se musí týkat otázek, které jsou v té které věci důležité pro posouzení případu (viz rozsudek NSS ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008-81, č. 1825/2009 Sb. NSS).
29. Žalobkyně mj. tvrdila, že její aktivita (podpora opozičních kandidátů na prezidenta v letech 2006 a 2010) v kontextu událostí po prezidentských volbách v roce 2020 zakládá důvodnou obavu z pronásledování, pokud by se do země původu vrátila. Nadto by se žalobkyně dle svých slov mohla stát objektem zájmu státních úřadů i pro vyjadřování politických názorů při svém pobytu v ČR, kde pobývá již mnoho let.
30. Žalovaný se důvodem pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu zabýval na str. 5 a násl. napadeného rozhodnutí. S odkazem na Informace OAMP – *Bělorusko: Současná situace účastníků protestů proti výsledkům prezidentských voleb konaných v roce 2020* ze dne 17. 8. 2023 dovedl, že běloruské státní orgány nyní nemají důvod se zaměřovat na žalobkyni pro její politickou aktivitu v letech 2006 a 2010, neboť žalobkyně se v době protestů po prezidentských volbách v roce 2020 v Bělorusku ani nenacházela.
31. Žalovaný však tento svůj závěr založil na nedostatečných podkladech. Jak totiž napovídá již název zprávy, o kterou se žalovaný opřel, citované informace se týkají pouze situace účastníků protestů z roku 2020. V obdobném případě proto zdejší soud dovedl, že i v případě žalobkyně užitá zpráva „*neříká naprosto nic o tom, zda jsou perzekuce v zemi původu širší a zda jejich cílem nejsou také další osoby, například ti, kdo byli v minulosti zadrženi v souvislosti s účastí na jiných protestech. Skutečnost, že režim žalobcovy země původu pronásleduje osoby, které se účastnily protestů v roce 2020, nevylučuje pronásledování dalších osob.*“ (viz rozsudek zdejšího soudu ze dne 6. 8. 2024, č. j. 48 Az 11/2023-26, odst. 31). Žalovaný tak sice připustil změnu (zhoršení) situace v zemi původu žalobkyně po roce 2020, jí tvrzené důvody pro udělení mezinárodní ochrany ale neposoudil komplexně, resp. své závěry vyvodil na podkladě nedostatečného dokazování. Podstata žalobní argumentace přitom směřuje právě proti úzkému vymezení, koho žalovaný považuje za aktivní odpůrce Lukašenkova režimu. Pro řádné zhodnocení této otázky je tudíž třeba správně spis doplnit.
32. Žalovanému lze přisvědčit, že se soud v rozsudku č. j. 52 Az 1/2019-21 ztotožnil s tím, že v době podání první žádosti o udělení mezinárodní ochrany nebyla žalobkynina aktivita v letech 2006 a 2010 důvodem pro udělení azylu ani doplňkové ochrany [ostatně proto ani nyní nelze žalobkyni azyl udělit podle § 12 písm. a) zákona o azylu]. Zároveň ale soud činnost žalobkyně (rozdávání letáků a agitace ve prospěch opozičních kandidátů) nezpochybnil. Žalobkyně tehdy argumentovala, že ji po volbách v roce 2006 navštívil policista s tím, aby se dalších politických aktivit proti prezidentovi Lukašenkovi zdržela. Na základě toho by bylo možné se domnívat, že místní úřady povědomí o žalobkyni mají, resp. že by teoreticky mohla být

zaznamenána v úředních seznamech. V kontextu zhoršení politické situace po roce 2020 nelze předem vyloučit, že by běloruské státní orgány mohly svůj zájem o žalobkyni obnovit, pokud by se nyní do Běloruska vrátila. Takový závěr je však nutné ověřit na základě zpráv, které jsou pro případ žalobkyně dostatečně relevantní.

33. Žalovaný si na podporu svých závěrů nemohl vystačit ani s výroční zprávou HRW za rok 2023, kterou cituje na straně 10 napadeného rozhodnutí v souvislosti s posouzením, zda žalobkyni nehrozí skutečné nebezpečí vážné újmy dle § 14a odst. 1 zákona o azylu. Citovaná pasáž se zmiňuje primárně o čistkách (vykonstruovaná stíhání a šikanování), které běloruský režim zahájil v roce 2022. Týkat se měly ochránců lidských práv, novinářů, právníků, opozičních politiků a aktivistů. Stíhání byli i kritici rusko-ukrajinské války. Na základě toho ale nelze bez důvodných pochybností uzavřít, že běloruské státní orgány nepostihují i další kategorie odpůrců režimu, protože výroční zpráva zdůrazňuje především „novou vlnu“ perzekucí. Nadto zpráva výslovně uvádí: *„Státní orgány ve stále větší míře používaly obvinění ze „šíření extremistických materiálů“ ke stíhání lidí za sdílení publikací z nezávislých zpravodajských sdělovacích prostředků a kanálů aplikace Telegram, které vláda označovala za „extremistické“. (...) V následujících měsících policie běžně zadržovala osoby za protiválečné transparenty a nápisy.“* Přitom takový obsah žalobkyně sdílela i na jejím facebookovém profilu (k tomu viz dále).
34. V případě žalobkyně lze navíc přihlídnout k faktu, že v ČR pobývá již od roku 2010 a do Běloruska by se tak vrátila přibližně po 15 letech. V řízení před žalovaným žalobkyně v této souvislosti uváděla, že běloruský režim postupuje represivně právě proti Bělorusům dlouhodobě žijícím v zahraničí. O tom mj. svědčí i přijetí dekretu prezidenta ze dne 4. 9. 2023, na základě kterého si běloruští občané nemohou obnovit doklady mimo Bělorusko. Na podporu svých tvrzení žalobkyně odkázala na zprávu organizace HRW ze dne 8. 9. 2023, která jednak cituje vyjádření A. Lukašenka ze září 2022, dle kterého je nutné se vypořádat s Bělorusy majícími povolený pobyt v zahraničí, kteří jsou hrozbou pro zájmy země, a jednak hovoří o tom, že nezávislá média přinesla zprávu o mnoha Bělorusech s povolením pobytu v zahraničí, kteří byli zatčeni, vyslýcháni, případně vystaveni jiným formám nátlaku ze strany běloruských úřadů v roce 2022 a 2023.
35. Žalovaný tuto argumentaci odmítl opět s odkazem na výše zmíněnou Informaci OAMP – *Bělorusko: Současná situace účastníků protestů proti výsledkům prezidentských voleb konaných v roce 2020* ze dne 17. 8. 2023. Podle soudu tak ale žalovaný učinil nepřípadně. Jak soud uvedl výše, tato zpráva se týká primárně perzekucí osob, které se účastnily protestů v roce 2020. Jen na jejím základě nelze přijímat obecné závěry ohledně všech běloruských státních občanů, kteří se do země po letech navrací. Žalovaný ze zprávy citoval pasáž, v níž se uvádí, že k zadržení a výslechům na hranicích nedochází u všech osob, ale že úřady hledají právě účastníky demonstrací z roku 2020. Citovaný úryvek na straně 6 napadeného rozhodnutí ale pokračuje, že podle serveru *Voice of Belarus* bylo zdokumentováno 58 případů zadržení po návratu do země, část z nich (tedy nikoli výlučně) v souvislosti s aktivitami při povolebních protestech.
36. Žalovaný se tudíž nijak nevypořádal s doloženou zprávou HRW ze dne 8. 9. 2023, kterou se žalobkyně snažila prokázat širší rozsah zájmu běloruských státních úřadů o občany vracující

se po letech zpět do vlasti. Žalovaný se spokojil jen s Informací OAMP, která se týkala pouze určitého výseku navrátilců zpět do země původu. V tomto případě bylo namístě, aby si žalovaný opatřil aktualizovanou zprávu např. Ministerstva zahraničních věcí ČR o situaci neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti a po návratu po dlouhodobém pobytu v zahraničí.

Ve správním spisu se tato zpráva nachází ve znění reflektujícím stav do 28. 7. 2020, tj. stav před prezidentskými volbami v roce 2020, které se konaly v srpnu. Ani žalovaný přitom nezpochybňuje, že se represe režimu následně rozšířily a přitvrdily. Nadto Informace OAMP ze dne 4. 7. 2023 o bezpečnostní a politické situaci v zemi na straně 4 hovoří o tom, že ministerstvo vnitra povinně sleduje pohyb občanů pracujících v zahraničí. Vzhledem k tvrzením žalobkyně proto žalovaný měl vyžádat aktuální zprávu o situaci osob, které se po dlouhodobém pobytu v zahraničí vrací zpět do Běloruska. Skutkový stav, který vzal žalovaný za základ napadeného rozhodnutí, proto potřebuje zásadní doplnění [§ 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.].

37. V návaznosti na výše uvedené má soud výhrady rovněž ke způsobu, jakým se žalovaný vypořádal s tvrzenou aktivitou žalobkyně na sociální síti Facebook a účastí na demonstracích v průběhu pobytu v ČR. Soud nicméně nesouhlasí s argumentací v replice, že by žalovaný tyto okolnosti zcela opomněl, resp. že by se nezabýval možným postavením žalobkyně jako uprchlíka *sur place*. Žalovaný se totiž aktivitě žalobkyně na sociálních sítích a na shromážděních v ČR věnoval, nicméně nevyhodnotil, že by pro ni mohla být v hledáčku běloruských úřadů. Žalovaný tedy k těmto důvodům bez dalšího nevyslovil, že by je žalobkyně vznesla čistě účelově. Tím se projednávaná věc odlišuje od žalobkyní odkazovaného rozsudku zdejšího soudu ze dne 30. 11. 2023, č. j. 45 Az 7/2023-29.

38. S ohledem na výše zjištěné vady v dokazování však soud považuje úvahu žalovaného v tuto chvíli za nedostatečnou. Soud opakuje, že žalovanému se dosud nepodařilo shromáždit dostatek podkladů, které by vyvracely žalobkynino tvrzení o hrozbě pronásledování v případě návratu do země původu, a to ať už v důsledku její činnosti v letech 2006 a 2010, případně pro její dlouhodobý pobyt v ČR. Soud připomíná, že žalobkyně konkrétně argumentovala a dokládala, že se běloruský režim hodlá „vypořádat“ s krajany dlouhodobě žijícími v zahraničí. Pokud žalovaný neprokázal, že tyto žalobkyniny obavy nejsou opodstatněné, nemohl ani bez dalšího konstatovat, že aktivita na sociálních sítích, případně na demonstracích v ČR by pro žalobkyni neznamenal nepříznivé důsledky. Na podkladě správního spisu nelze v tuto chvíli vyloučit, že by se žalobkyně při návratu do Běloruska mohla stát objektem zájmu běloruských úřadů, které by se při pečlivějším prověřování žalobkyně mohly zaměřit i na její sociální síť. Zpráva HRW ze dne 8. 9. 2023 se výslovně odkazuje na informace lidskoprávní organizace *Viasna*, dle níž byly desítky Bělorusů vracejících se ze zahraničí zadrženy a obviněny (v rovině správní i trestní) pro jejich příspěvky na sociálních sítích, účast na demonstracích v roce 2020 a zapojení do „extremistických“ aktivit. Rovněž žalobkyní hojně citovaná zpráva amerického ministerstva zahraničních věcí o stavu lidských práv za rok 2022 vypovídá o

zvýšené kontrole internetu a sociálních médií ze strany běloruských úřadů (tato zpráva byla mj. i zdrojem pro Informace OAMP, z nichž žalovaný vycházel).

39. Soud přitom souhlasí s žalobkyní, že na sociální síti Facebook zveřejňovala, resp. sdílela obsah, který je kritický vůči současnému běloruskému režimu. Správní spis obsahuje např. fotografie žalobkyně účastnící se shromáždění na podporu A. Navalného v dubnu 2021, na němž žalobkyně drží jednak bílo-červenou vlajku, která se stala symbolem opozice proti stávajícímu režimu, a jednak karikatury A. Lukašenka a V. Putina. Je pravdou, že žalobkyně má na obličej nasazený respirátor a na fotografii z čelního pohledu má obličej rozmazaný barvou, což její identifikaci znesnadňuje. Jestliže ale byl žalovaný schopný na fotografiích žalobkyně rozpoznat, nelze předpokládat, že by to běloruské státní orgány rovněž nesvedly. Stejně tak název profilu, který žalobkyně označila křestním jménem a zkratkou příjmení není nerozluštělnou šifrou. Pokládal-li žalovaný za podstatné, že žalobkyně se na Facebooku osobně nevyjadřovala, ale že „jen“ sdílela příspěvky (např. o válce na Ukrajině a Světlaně Tichanovské), lze i to zpravidla považovat za vyjádření souhlasného názoru s obsahem sdíleného příspěvku. Proto je možné se legitimně domnívat, že by je běloruské státní orgány přičetly žalobkyni k tíži. A jelikož tato aktivita byla fakticky vykonána, což žalovaný nezpochybňuje, má soud za nerozhodný argument, že žalobkyně příspěvky na Facebooku zveřejňovala jen účelově na podporu azylového příběhu. Pohnutky k jejich zveřejnění mohly být různé, ty by však pro běloruský režim byly pravděpodobně nerozhodné, protože žalobkyně se ve vztahu k režimu kriticky vyjádřila.
40. Naopak se soud ztotožnil s žalovaným ohledně posouzení tvrzeného polského původu žalobkyně. Sama žalobkyně v prvním i druhém řízení o udělení mezinárodní ochrany tvrdila, že je národnosti běloruské, nikoli polské. Neargumentovala, že by kvůli svému původu měla v Bělorusku či později jakékoli problémy. Správní spis neobsahuje ani žádný podklad o tom, že by se žalobkyně k polské národnosti hlásila či že by na podporu Polska a jeho občanů vystupovala. Žalovaný se vypořádal i s doloženým potvrzením z archivu, který má prokazovat polský původ žalobkyniných předků. Jak soud uvedl, sama žalobkyně se hlásí k běloruské národnosti a nerozvedla, že by na ni odlišně nahlížely běloruské státní orgány. To platí i ohledně žalobkynina vyznání, kterým je pravoslaví, nikoli katolictví. Soudu proto není zřejmé, proč by žalobkyně měla být perzekvována jako příslušnice polské menšiny a katolička. V podrobnostech soud dále odkazuje na napadené rozhodnutí (zejména strany 7 a 8).
41. Obdobně soud přisvědčil žalovanému ohledně vyhodnocení, zda je nebo byla odposlouchávána komunikace žalobkyně s kamarádkou skrze telefon, případně Skype. I zde sice platí výše vyřčené, že žalovaný založil závěry o postihu odpůrců běloruského režimu na nedostačujících podkladech. Nicméně v tomto případě žalobkyně vůbec nekonkretizovala, o čem s přáteli při telefonním či online hovoru diskutuje. Jen obecně uvedla, že s nimi mluví o politice, což nemusí znamenat, že se jedná o diskuzi, za něž by v zemi původu mohla být postihována.
42. Výčtem ustanovení právních předpisů, které měl žalovaný porušit, aniž by žalobkyně rozvedla, v čem dané porušení shledává, se soud samostatně nezabýval. Podle ustálené judikatury je žalobním bodem jen konkrétní (tj. ve vztahu k žalobkyni a k projednávané věci

individualizovaně) skutkové tvrzení doprovázené konkrétní právní argumentací, z nichž plyne, z jakých důvodů považuje žalobkyně napadené výroky rozhodnutí za nezákonné (srov. např. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 20. 12. 2005, č. j. 2 Azs 92/2005-58). Těmto požadavkům výčet paragrafů v úvodu žaloby nedostál.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

43. Soud ze shora uvedených důvodů shledal, že žaloba je důvodná, a proto napadené rozhodnutí zrušil pro vady řízení proto, že skutkový stav, který vzal žalovaný za základ napadeného rozhodnutí, vyžaduje zásadní doplnění [§ 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.]. Současně soud vyslovil, že se věc vrací žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s. ř. s.). V dalším řízení je žalovaný právním názorem soudu vázán (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).
44. Žalovaný tedy bude povinen nejprve doplnit správní spis a až na základě nově získaných podkladů posoudit otázku, zdali je na místě žalobkyni udělit některou z forem mezinárodní ochrany. Žalovaný zohlední i další případný další vývoj v zemi původu (např. v souvislosti s prezidentskými volbami v lednu 2025), bude-li pro věc relevantní.
45. Soudu proto nepřislušelo, aby nyní závěry žalovaného předjímal, případně jej zavazoval k udělení mezinárodní ochrany žalobkyni, nebo dokonce žalobkyni výrokem soudu azyl udělil, jak se v petitu domáhala. K tomuto postupu nejsou v projednávané věci splněny podmínky (podrobně viz rozsudek NSS ze dne 31. 1. 2020, č. j. 5 Azs 105/2018-46, č. 4029/2020 Sb. NSS).
46. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalovaný neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalobkyně měla ve věci úspěch, a proto jí náhrada nákladů řízení náleží v celkové výši 12 342 Kč. Tato částka sestává z následujícího:
- odměny advokáta za tři úkony právní služby po 3 100 Kč [převzetí a příprava zastoupení, sepis žaloby a repliky podle § 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, ve znění účinném do 31. 12. 2024 (dále „advokátní tarif“)],
 - tří paušálních náhrad hotových výdajů po 300 Kč podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu a
 - 21% daně z přidané hodnoty z výše uvedeného (tj. 2 142 Kč), protože společnost PSH legal advokáti s.r.o., jejímž prostřednictvím vykonává zástupce žalobkyně advokacii, je plátcem této daně, jak soud ověřil z veřejně dostupného registru ARES.
47. Náhradu nákladů řízení v celkové výši 12 342 Kč je žalovaný povinen uhradit podle § 149 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve spojení s § 64 s. ř. s. k rukám zástupce žalobkyně, a to ve lhůtě 30 dnů od právní moci rozsudku (§ 54 odst. 7 s. ř. s.).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 28. ledna 2025

Karel Ulík v. r.
samosoudce